De zuidpool veroverd!

Richard Byrd

De technische vooruitgang na Wereldoorlog I had vooral in Amerika een zeer hoge vlucht genomen. De reeks grootscheepse zuidpoolexpedities sedert 1929 ingericht, illustreren dit technische meesterschap. Of was het omdat Amerika in de persoon van Richard Byrd (1888 - 1957) over één van de knapste pioniers van deze tijd beschikte? Je weet dat hij voor het eerst zonder tussenlanding van Spitsbergen naar de noordpool heen en weer vloog. Dat gebeurde op 9 mei 1926. Zijn zuidpoolexpedities begonnen in 1928 nadat hij zijn plannen, dank zij belangrijke geldelijke steun, op moderne wijze had uitgewerkt.

Zijn twee schepen waren perfect uitgerust. Hij vervoerde naast al het technische materieel, geprefabriceerde woningen en vliegtuigen. Hij richtte bij de Walvisbaai, op de Rossbarrière, het eerste zuidpooldorp op: Little America werd de hoofdbasis van waaruit alle verdere expedities vertrokken. Dank zij het gebruik van vliegtuigen ontdekte Byrd een reeks uitgestrekte, onbekende gebieden; ze werden op kaart gebracht en kregen een naam: het Rockefellerplateau en de Edsel Fordbergketen, Marie Byrdland. Het exploot van zijn leven verrichtte hij op 28 november 1929: met zijn vliegtuig, de "Floyd Bennett" (de vliegenier die met hem in 1926 de noordpool overvloog), door Bernt Balchen bestuurd, slaagde hij erin boven de zuidpool de Amerikaanse vlag te laten neervallen. De tocht duurde 18 uur en 19 minuten met een tussenlanding bij een tevoren aangelegd benzinedepot! Aan de Amerikaanse vlag had hij een steen van Floyd Bennetts graf bevestigd.

Ter ere van Amundsen en Scott dwarrelden op de zuidpool ook de Noorse en de Engelse kleuren neer. Deze historische tocht bracht hem de grote onderscheiding van Rear Admiral (Schout-bij-nacht) op. De roem en het bewustzijn ongeveer 300 000 km2 antarctisch grondgebied geëxploreerd te hebben, stegen hem niet naar het hoofd. In 1933 was hij weer op weg, ditmaal uitgerust met vijf vliegtuigen en verscheidene rupsauto's. Doel van zijn expeditie was het moderne materieel in functie van het poolonderzoek wetenschappelijk te testen. Hij zonderde zich vrijwillig af en vertoefde vier en een halve maand in het Bollingweerstation, 200 km ten zuiden van Little America. Hij verliet geregeld zijn hut bij temperaturen van -40, -50 graden, in razende blizzards, in onafgebroken duisternis, om meteorologische waarnemingen en stralingsmetingen te doen. Op een bepaald ogenblik werd men in Little America ongerust: Byrds radioberichten werden schaarser en verwarder... Een hulpexpeditie kon de leider op het nippertje van een gewisse dood redden. De uitwasemingen van de petroleumkachel en het benzinekooktoestel hadden Byrd bijna vergiftigd... Half augustus bracht men hem terug in het hoofdkamp. Wie meent dat Byrds carrière als zuidpoolreiziger nu wel definitief zou afgelopen zijn, vergist zich. In 1946, dus pas na Wereldoorlog II, stond hij aan het hoofd van een

nieuwe Amerikaanse expeditie, de grootste die ooit werd ondernomen.
Niet minder dan dertien schepen en meer dan 4000 manschappen voeren in de richting van Antarctica. De bekroning van zijn levenswerk kwam echter in 1954, toen hij ter gelegenheid van het Internationaal Geofysisch Jaar werd belast met de inrichting van de Amerikaanse zuidpoolexpedities. De ganse opzet kreeg de betekenisvolle naam "Diepvries-operatie". Spijtig genoeg zou admiraal Byrd het succes van zijn arbeid niet meer beleven, want hij overleed op 11 maart 1957, op het ogenblik dat het grote moment naderde en de voorbereiding tot de meest spectaculaire expeditie bijna volledig klaar was.
Het meest ophefmakende feit van het Geofysisch Jaar 1957-58 werd door de Nieuwzeelandse ontdekkingsreiziger Sir Edmund Hillary en zijn Engelse collega Sir Vivian Fuchs verwezenlijkt. De leider van de Engelse expeditie had de opdracht langs een vooraf vastgestelde route voor het eerst dwars over het zuidpoolcontinent te trekken: hij moest aan de Weddellzee vertrekken en trachten de Rosszee te bereiken. Dat betekende een tocht van meer dan 3000 km, die tijdens de vier korte zomermaanden moest worden voltooid.
Fuchs zou van de Shackletonbasis aan de Weddellzee vertrekken, nadat eerst 450 km ten zuiden van dit kuststation "depot 300" werd aangelegd. Via de zuidpool zou hij dan doorstoten naar de Scottbasis aan de Rosszee.
De Nieuwzeelander Hillary had tot taak de actie van Dr. Fuchs te steunen: hij moest tussen de pool en Scottbasis enkele depots oprichten en bij depot 700 op Fuchs wachten, om samen met hem naar de Scottbasis aan de Mac Murdo Sound terug te keren. Uitgerust met drie tractoren, zeven vrachtsleden en enkele hondespannen vertrok Hillary op 15 oktober 1957. De beroemde veroveraar van de Mount Everest (8840 m) voerde zijn taak nauwgezet uit, richtte de provianddepots in en bereikte veilig depot 700. Hier moest hij nu op Fuchs wachten.
Fuchs was op 24 november 1957 met negen expeditieleden uit de Britse basis aan de Weddellzee vertrokken. De ongunstige weersomstandigheden hadden Fuchs echter langer dan voorzien was, opgehouden; op het ogenblik dat Hillary zijn opdracht voltooid had, was Fuchs nog 1000 km van de zuidpool verwijderd.
En toen gebeurde wat met het wetenschappelijke plan niets meer te maken had: Hillary, door zijn avontuurlijke geest gedreven, kon aan de verleiding niet weerstaan verder op te rukken en Fuchs tegemoet te gaan! Zijn uitrusting was echter op deze gewaagde onderneming niet voorzien. Toch bereikte hij op 3 januari 1958 de zuidpool met nog één bus benzine in voorraad, precies voldoende om nog 30 km af te leggen! Als Dr. Fuchs 17 dagen later bij de zuidpool toekwam in de vroege ochtenduren van de 20e januari, werd hij, niet helemaal tot zijn voldoening, door Hillary begroet. Toch werd de strijd tussen avontuur en wetenschap met een hartelijke omhelzing bijgelegd. Fuchs en Hillary ondernamen dan samen de terugtocht naar de Scottbasis. Hillary leidde de expeditie en wees de bijzonder gevaarlijke trajecten, vol kloven en gletsjerspleten aan. Zo werd de eerste grote transantarctische tocht in 99 dagen volbracht. De expeditie had 3360 km afgelegd. Aldus werd één van de stoutste dromen van de mensheid gerealiseerd. Zelfs met de modernste uitrusting is een poolexpeditie geen uitstapje. Er is de taaie wilskracht van de mens die door perfecte technische middelen wordt gestaald. Fuchs en Hillary legden met hun krachtige sneeuwtractoren in 48 uur meer kilometers af dan Scott in zes weken, amper 50 jaar geleden!

De exploratie van Antarctica na Wereldoorlog I wordt beheerst door de bijna legendarische tochten van admiraal Richard Byrd. De grote pionier die in 1929 de zuidpool overvloog, was bovendien een wetenschappelijk vorser; hij legde de basis van onze huidige kennis over Antarctica. In 1958 verwezenlijkten Fuchs en Hillary de doortocht van het zuidpoolcontinent in 99 dagen: één van de stoutmoedigste exploten van onze tijd!

Fuchs en Hillary